

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
«Стале еколого-безпечне землекористування»

Обсяг:	3 кредити ЄКТС / 90 годин
Семестр, рік	семестр 8, рік навчання - IV
Дні, час, місце:	згідно з розкладом
Викладач:	Буяновський Андрій Олександрович - кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру Тортік Микола Йосипович - кандидат географічних наук, доцент, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний тел.	0979614072
Е-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua, buyandi@ukr.net
Робоче місце	Одеса, пров. Шампанський, 2 геолого-географічний факультет, кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру (каб. 63, 64)
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри Онлайн-консультації: телефон, Telegram, ZOOM.

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом.

Інші види комунікації: група в Telegram, консультації за розкладом

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua, buyandi@ukr.net

телефон: 0979614072

соціальні мережі: Telegram

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – сучасні проблеми використання ґрунтів і земель, значення ґрунтових і земельних ресурсів у житті людини та їхнього місця у структурі природно-ресурсного потенціалу, ґрунтові і земельні ресурси України та світу, стратегії та заходи щодо оптимізації використання ґрунтів і земель.

Пререквізити курсу: пропонується дисципліна є вибірковою. Ефективність засвоєння змісту дисципліни суттєво підвищується шляхом опанування обов'язкових дисциплін з ґрунтознавства, біогеографії, екології, геоелекології, ландшафтознавства, землеустрою, земельного кадастру, оцінки земель та ін., а також засвоєнням подальших вибіркових дисциплін, направлених на набуття компетентностей, пов'язаних з раціональним природо-, земле- і ґрунтокористуванням.

Мета – поглиблення знань щодо значення земельних ресурсів у житті людини та їхнього місця у структурі природно-ресурсного потенціалу, розширення знань здобувачів про ґрунтові і земельні ресурси України та світу, їх використання, сучасний стан і стратегію заходів щодо оптимізації і екологізації використання, збереження та зростання еколого-продукційного потенціалу в контексті сталого розвитку та управління.

Завданнями вивчення дисципліни є: формування уявлень про значення і функції, природно-ресурсний потенціал, структуру, ефективність використання і сучасний стан ґрунтово-земельних ресурсів (ГЗР) України та світу, обґрунтування системи заходів щодо оптимізації їх використання, збереження і зростання продукційно-екологічної значимості як запоруки продовольчої, економічної та екологічної безпеки і сталого розвитку держави; формування сучасної екологічної свідомості при розв'язанні проблем сьогодення.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: - функції і значення ГЗР, їхню географію, структуру, ефективність використання і сучасний стан в Україні та світі, основи стратегії заходів щодо раціоналізації використання, збереження і підвищення еколого-продукційного потенціалу;

вміти:

- оцінити еколого-продукційну доцільність провадженої структури використання ГЗР території конкретного регіону / господарства, обґрунтувати комплекс заходів щодо оптимізації їх подальшого використання, збереження і підвищення еколого-продукційної значимості використання ГЗР.

ОПИС КУРСУ

Методи і форми навчання:

Курс складається з лекцій (20 год.) та практичних занять (16 год.), організації самостійної роботи студентів (54 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета здобувачами освіти. Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація презентацій); практичні (практичні роботи); самостійна робота (робота з підручником під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-географічний, проблемного викладення, пошуково-дослідницький; наочні (презентації в Power Point); практичні заняття, зокрема творчої спрямованості; робота з навчальною та навчально-методичною літературою, використанням інтернет-ресурсів під час самостійної роботи.

Перелік тем

Змістовий модуль 1. Ґрунтові і земельні ресурси України та світу – структура, географія, оцінка, потенціал і сучасний стан використання.

Тема 1. Ґрунтові і земельні ресурси. Проблеми сучасного ґрунто- і землекористування в світі й Україні.

Тема 2. Значення і роль ГЗР у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей.

Тема 3. ГЗР світу – географія, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання.

Тема 4. ГЗР України. Ґрунти території, їх географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання. Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності і тенденції їх трансформації.

Змістовий модуль 2. Стале землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Управління земельними ресурсами. Охорона земельних ресурсів. Стале землекористування в Україні.

Тема 5. Поняття сталого землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Земельні ресурси як об'єкт управління. Управління земельними ресурсами.

Тема 6. Охорона земельних ресурсів. Нормативи та стандарти охорони ГЗР. Законодавство України у галузі охорони земель. Актуальні проблеми в сфері охорони ґрунтів і земель України та окремих її регіонів.

Тема 7. Ґрунти і землі меліоративного фонду України, оцінка їх стану, заходи з оптимізації стану і підвищення ефективності використання.

Тема 8. ГЗР Одеської області, їх використання, оцінка стану та система заходів з раціоналізації використання.

Тема 9. Стале землекористування в Україні. Розробка стратегій заходів щодо оптимізації і екологізації використання, збереження та зростання еколого-продукційного потенціалу ГЗР в контексті сталого розвитку та управління.

Тема 10. Стале землекористування в Одеському регіоні. Регіональні програми і заходи оптимізації використання ГЗР.

Рекомендована література та інформаційні джерела

Основна

1. Адаптація агротехнологій до змін клімату: ґрунтово-агрохімічні аспекти: колективна монографія/ За ред. С. А. Балюка, В.В. Медведєва, Б.С. Носка та ін. Харків: Стильна типографія, 2018. 364 с.
2. Наукові основи охорони та раціонального використання зрошуваних земель України / за наук. редакцією С. А. Балюка, М. І. Ромащенко, В. А. Стащука. К.: Аграрна наука, 2009. 624 с.
3. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
4. Паньків З.П. Еволюція землекористування в Україні. Монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 188 с.
5. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 196 с.
6. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч.посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 272 с.
7. Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти: колективна монографія / за ред. акад. НААНУ С. А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А.В. Кучера. Харків: Смуґаста типографія, 2015. 428 с.
8. Третяк А. М. Екологія землекористування : теоретико-методологічні основи формування та адміністрування. Херсон : Грінь Д.С., 2012. 440 с.
9. Третяк А. М., Другак В. М., Колганова І. Г. Землепорядне проектування: впорядкування існуючих сільськогосподарських землеволодінь і землекористувань та їх угідь : монографія. К. : Центр земельної реформи України, 2007. 246 с.
10. Третяк А. М., Третяк В. М. Землеустрій в Україні: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств : монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 199 с.

Додаткова

1. Земельне право : підручник / О. І. Баїк, У. П. Бобко, М. С. Долинська, А. О. Дутко, Н. М. Павлюк ; за ред. О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2021. 385 с.
2. Ландшафтне планування в Україні / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; під ред. Л.Г. Руденка. К. : Реферат, 2014. 144 с.
3. Дорош Й. М. Теоретико-методологічні основи розвитку земельних відносин в Україні : монографія. К. : ВІПОЛ, 2011. 286 с.
4. Другак В. М., Гунько Л. А. Еколого-ландшафтне впорядкування землекористування сільськогосподарських підприємств в умовах нових земельних

відносин : монографія. К. : Компрінт, 2013. 181 с.

5. Землеробство: Підручник / за ред. І. Д. Примака. К., 2020. 578 с.
6. Лозовіцький П.С. Основи землеробства та рослинництва. Книга 1. Землеробство. Навчальний посібник. К., 2010. 268 с.
7. Лозовіцький П.С. Основи землеробства та рослинництва. Книга 2. Рослинництво: Посібник для вищих учбових закладів. К. 2010. 268 с.
8. Мартин А. Г., Гунько Л. А., Колганова І. Г. Планування розвитку території : монографія. К. : Компрінт, 2015. 275 с.
9. Паньків Зіновій. Еволюція землекористування в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 188 с.
10. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
11. Пархуць Б. І. Відтворення і охорона агроландшафтів Львівської області. К., 2000. 117 с.
12. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 1. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 270 с.
13. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 2. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 286 с.
14. Чорноземи масивів зрошення Одещини: монографія / За науковою редакцією д. біол. наук, проф. Є. Н. Красехи та к. геогр. наук, доц. Я. М. Біланчина. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. 194 с.
15. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Міщенко Р.А., Юрко І.А. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Європейська ландшафтна конвенція.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_154#Text
2. Ландшафтне проектування та дизайн. Методичні рекомендації. Режим доступу: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/31678/1/SPG_3k_2021_1.pdf
3. Сайт Вісника ОНУ. Серія Географічні та геологічні науки: <http://visgeo.onu.edu.ua/>.
4. Сайт Держгеокадастру: <https://land.gov.ua/>
5. Сайт ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії» ім. О.Н. Соколовського: <http://issar.com.ua/uk>
6. Сайт Українського географічного журналу: <https://ukrgeojournal.org.ua/>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи оцінювання

Поточний і періодичний контроль (усне опитування, тестування), оцінка виконання практичних та самостійних завдань, підсумковий контроль (тестування, усне опитування).

Контрольні роботи проводяться шляхом тестування чи надання розгорнутої відповіді на питання, або поєднання декількох видів контролю.

Розподіл балів:

Поточний контроль та оцінювання самостійної роботи (СР)												Підсумкова атестація	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2									
T1-2	СР	T3-4	СР	T5	СР	T6	СР	T7-8	СР	T9-10	СР	30	100
4	10	10	10	2	2	5	5	5	5	4	8		

- T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. До здачі заліку допускається здобувач, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною

програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів. Для здобувачів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж необхідний мінімум (60) допускається доздача за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна чи взагалі відсутня оцінка.

Самостійна робота здобувачів

Робота здобувачів складається з самостійного опрацювання та вивчення навчального матеріалу з переліку тем, що наведені вище. Самостійна робота (СР) оцінюється за результатами підготовки і захисту рефератів, доповідей, презентацій, поточного тестування.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У разі відсутності на контрольному заході, його можна перездати у час планової консультації.

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувач вищої освіти та лектор повинні дотримуватися академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf>

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятним у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо).

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання поточного та підсумкового контролю; повторне проходження оцінювання; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо).

Політика щодо відвідування: відвідування лекцій – вільне, практичних занять – обов'язкове; запізнення не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються. Поважною причиною відсутності на заняттях вважається хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря (лікарняним листом).

Мобільні пристрої: допускається використання смартфона, планшета або іншого пристрою з доступом до інтернет-мережі під час лекції або практичного заняття у випадках роботи з інформаційними джерелами та їх обговоренням (визначається лектором).

Поведінка в аудиторії: ділова атмосфера під час аудиторної роботи на лекціях та практичних заняттях, а також під час контрольних заходів – без розмов, шуму та відволікань.